

prevajanja v enega od obeh jezikov konference, ki sta bila nemščina in francoščina. Konferenca sama se je odvijala v prostorih filozofske fakultete v Zadru, kjer nas je ljubeznivo sprejel tudi dekan fakultete, sicer pa razen referentov ni bilo nobene publike. Po drugi strani pa je tudi res, da smo se udeleženci, nekateri že znanci, izjemno ujeli in ker ni bilo udeleženca, ki ne bi bil večjezičen, je bila komunikacija v prostem času zelo intenzivna in smo bili vsi udeleženci z njenim potekom in rezultati zelo zadovoljni. Septembra 2002 bo zbornik konference tudi izšel in v njem bodo objavljeni tudi nekateri referati, katerih avtorjev na konferenci ni bilo. Obstaja tudi realno upanje, da bo do drugega srečanja tudi prišlo.

Omenim naj le naslove referatov iz katerih bo že razvidno, da je bil spekter problematike in geografske razsežnosti kar velik. Prvi referat je imela *Catherine Horel*, ki je govorila o honvedih in žandarmeniji v Hrvaški in Slavoniji v letih od nagodbe do 1880. Avtorica pripravlja obsežno monografijo o tej tematiki in je predstavila v bistvu celoten koncept raziskave. *Dilek Barlas* iz carigradske Koç univerze je pripravila referat o nastanku in razvoju turške republikanske mornarice od 1924 do 1939. *Drago Roksan-di* je referiral o Vojni krajini v geostrateški strategiji Avstrije in Francije do tega področja od francoske revolucije do dunajskega kongresa. *Zvijezdana Sikiri* iz Zagreba je pripravila referat o pripravah na ustanovitev narodne straže v Zagrebu spomladi 1848. Zelo zanimivo in z arhivskim raziskovanjem bogato podprto predavanje je imel *Bernard Lory* iz Pariza, ki je govoril o modernizaciji armade na primeru Bitole v letih 1830 do 1894, ko je bila Bitola eden najpomembnejših turških garnizonov v Makedoniji. O razmerah v politiki in družbi na Ogrskem med prvo svetovno vojno, kar je označil kot čas, ki je obdobje od izključitve parlamentarizma do stanja boja vseh proti vsem, je referiral *Péter Bihári* iz Budimpešte. *Arnold Suppan* z Dunaja je pripravil referat o vladi Cvetkovi-Maček. Slovenca sva bila *Dušan Neak*, ki je govoril o izgonu Nemcev iz Slovenije in podpisani, ki sem pripravil referat o prvi svetovni vojni v slovenski memoaristiki. Zanimiv je bil referat *Erwina Schmidla* z Dunaja o mednarodni mirovni operaciji v Albaniji 1913–1914, kot zgodnjem primeru vojaškega angažmaja na kriznem področju v jugovzhodni Evropi. Zadnja dva referata sta bila posvečena zadnjemu desetletju preteklega stoletja, in sicer je *Elisabeth du Réau* iz Pariza govorila o politiki Francije, Nemčije in Velike Britanije ob vojni na Balkanu, kar je dopolnil *Pierre Mélandri* tudi iz Pariza, ki je govoril o ZDA in vojni v Jugoslaviji 1991 do 1995.

Lahko rečemo, da je bila konferenca zanimiva, referati zelo solidno pripravljene in le škoda je, da ni bilo napovedanih kolegov iz Srbije, Bolgarije in Albanije, saj bi njihova prisotnost še bolj zajela skoraj celotno področje jugovzhodne Evrope in problematiko, ki ji je bilo doslej nemara res posvečeno premalo raziskav.

Franc Rozman

33. letna konvencija Ameriškega združenja za napredek slavističnih študij,

Washington D.C., 15.–18. november 2001

Vsakoletna konvencija Ameriškega združenja za napredek slavističnih študij (*American Association for the Advancement of Slavic Studies*) je potekala od 15. do 18. novembra 2001 v Washingtonu D.C. Tokrat je potekala v senci dogodkov 11. septembra, vojne v Afganistanu, ostrih varnostnih ukrepov na ameriških letališčih (stražili so jih do zob oboroženi vojaki ameriške vojske) ter zamud in odpovedanih letov. Zaradi tega je bila udeležba nekoliko manjša kot prejšnja leta. Tako se v strahu pred morebitnimi novimi terorističnimi napadi tega letnega srečanja niso udeležili mnogi stalni udeleženci iz prejšnjih let (tudi iz Slovenije), odpovedanih pa je bilo tudi nekaj panelov.

Že prvi dan konference je Society for Slovene Studies pripravila panel o spregledanih in zapostavljenih razumnih v obdobju slovenskega komunizma, ki ga je vodila Leopoldina Plut-Pregelj (Univerza Maryland). Mirjam M. Hladnik (ZRC-SAZU) je v referatu o življenju in delu Angele Vode pripravila oris njenih del in orisala njeno življenjsko pot v obdobju med obema svetovnima vojnama. Ker se je Vodetova že med vojno razšla s komunisti in po drugi svetovni vojni praktično ni bila več prisotna v slovenskem literarnem in kulturnem življenju, je Hladnikova predstavila tudi zgodbo o odkrivanju te nadarjene pisa-

teljice. V nadaljevanju panela je bil predstavljen prispevek z naslovom »Edvard Kocbek med poezijo in politiko«, čigar avtor Andrej Inkret z ljubljanske univerze pa se letošnjega srečanja ni udeležil. Potem, ko je kot zadnja svoj referat o »zamolčanih ljudeh« za železno zaveso predstavila še Alenka Puhar iz časopi-sne hiše Delo, je sledil še komentar Petra Vodopivca (INZ), v okviru katerega se je razvila razprava o tistih zamolčanih v domovini, ki so po drugi svetovni vojni odšli v emigracijo.

Zanimiv je bil tudi panel o slovensko-ameriških odnosih s podnaslovom »Razumevanje prihodnosti skozi preteklost«. Panel je organiziral in mu tudi predsedoval Karl W. Ryavec z Univerze Massachusetts v Amherstu, sodelovali pa so še: Ernest Petrič (prvi slovenski ambasador v ZDA in tedanji slovenski ambasador pri OZN v New Yorku), Mark E. Ryavec (nekdanji častni konzul Republike Slovenije v Los Angelesu) in Charles J. Bukowsky (Univerza Bradley). Panela se zaradi zadržanosti ni udeležil napovedani James L. Oberstar, član ameriškega Kongresa in predsednik Komiteja za transport v ameriškem Kongresu, saj so ravno v tistem času v Kongresu sprejemali zakon o varnosti na ameriških letališčih. Omenim naj še, da je kongresnik Oberstar slovenskega porekla in je odigral pomembno vlogo v začetku devetdesetih let 20. stoletja, ko so ZDA priznale Slovenijo kot samostojno in neodvisno državo. Čeprav je Ernest Petrič ocenil ameriško-slovenske odnose kot zelo dobre, pa se je posvetil tudi nekaterim problemom v teh odnosih. Pri tem je omenil zlasti na akciji »nekaj deset ameriških državljanov slovenskega rodu, ki so se v ZDA priselili po drugi svetovni vojni«, ki opozarjajo na prepočasno vračanje nacionaliziranega premoženja s strani slovenske države. Na Petričevo minimaliziranje problema so se odzvali prizadeti s tem, da so razdelili udeležencem panela reprint članka Vladislava Bevca z naslovom *Property Restitution in Slovenia – Ten Years of Procrastination*, ki je izšel v *South Slav Journal* (jesen-zima 2001), ter dokument Združenja lastnikov razlaščenega premoženja z naslovom *Proposals to Eliminate Discrimination in the Property Restitution Process in Slovenia*. Oba dokumenta politizirata prepočasno vračanje premoženja in ugotavljata, da je vzrok počasnosti v politiki vlade Republike Slovenije, ki naj bi iz političnih razlogov zavlačevala z vračanjem premoženja. Iz tega panela je potrebno omeniti še prispevek Marka E. Ryavca, ki je opozoril na – po njegovem mnenju – premajhno zavzetost vlade Republike Slovenije za sodelovanje s Kalifornijo in nekaterimi drugimi ameriškiimi zveznimi državami, zlasti na gospodarskem področju. Na Ryavcevo mnenje je odgovoril Ernest Petrič, ki je poudaril, da je to stvar prioritete vlade Republike Slovenije.

Precejšnje pozornost je pritegnil tudi panel o identiteti in varnosti v srednji in jugovzhodni Evropi v novem tisočletju, kateremu je predsedovala znana specialistka za jugoslovansko armado Robin Allison Remington. Udeleženci panela so se ukvarjali s problemi Bosne (Francine Friedman, Univerza Ball State), narodnostnimi politikami v srednji Evropi (Carol Skalnik-Leff, Univerza Illinois v Urbani-Champaign) in ekonomskimi dilemami na poti k ustvarjanju Evrope (Laszlo Karl Urban, Ameriška katoliška univerza).

Veliko zanimivega je obetal tudi panel z naslovom »Razmišljanja o prihodnosti Kosova«, ki mu je predsedoval Paul S. Shoup (Univerza Virginija). Vendar pa panel na žalost ni zbral različno mislečih, ampak samo tiste, ki so menili, da mora Kosovo ostati del Srbije oziroma ZR Jugoslavije. Tako je Dušan Bataković (Inštitut za balkanske študije, Beograd) razmišljal o kantonizaciji Kosova kot poti k demokratizaciji, Dušan Korač (gostujoči profesor na Univerzi Maryland v College Parku) o Kosovu kot zgodovini in prihodnosti, Ljubica Dragana Popovich (Univerza Vanderbilt) pa o prihodnosti Kosova.

Panelu z naslovom »Združevanje dveh zgodovin: Slovenci, ki so zapustili svojo domovino v letih 1945–1947 in usoda njihovih arhivskih materialov« je predsedovala Carole R. Rogel (Ohio State University). France Dolinar (Arhiv Republike Slovenije), se konference ni udeležil. Njegov referat je prebrala Jera Vodušek. Prof. Dolinar je v svojem prispevku obravnaval vprašanja nekaterih vodilnih članov klerikalnega bloka, ki so se kasneje izselili v ZDA. Jera Vodušek-Starič (Univerza v Mariboru) je obravnavala nekatere izbrane liberalce, Matjaž Klemenčič (Univerza v Mariboru) pa je v svojem prispevku obravnaval usodo dokumentov o izselitvi in delovanju v ZDA dr. Mihe Kreka in škofa Gregorija Rožmana ter njuno delovanje v ZDA. Zanimiv je bil tudi panel, ki je obravnaval poljsko, češko in madžarsko politično emigracijo z vidika začetkov hladne vojne v ZDA, kateremu je predsedoval Roman Szporluk iz harvardske univerze. Istvan Deak (Univerza Columbia) je obravnaval madžarsko, Igor Lukes (Univerza v Bostonu) češko, Piotr Stefan Wandycz (Univerza Yale) pa poljsko politično emigracijo.

Za slovenskega zgodovinarja je bil zanimiv panel o mestih in narodih habsburške monarhije, ki mu je predsedoval Robert Nemes (Univerza Colgate). Referati so obravnavali tri izbrana mesta nekdanje habsburške monarhije v poznem 19. stoletju in sicer Lvov (Harald Binder), Prago (Alena Simunkova; Univerza Kalifornija v Riversidu) in Eger na Madžarskem (Nancy Meriwether Wingfield; Univerza

Northern Illinois). V ta kontekst lahko štejejo tudi panel z naslovom »Vzhodnoevropski emigranti in politika v starem svetu«, v okviru katerega je Judith Fai-Podlípnik (Univerza Southeastern Louisiana) obravnavala politiko madžarskih emigrantov, Jason Vuić (doktorant z Univerze Indiana) pa zanimivo temo z naslovom »Za Stalina, Tita in ameriške sindikate; priseljenska srbska skupnost in rdeča nevarnost v 50. letih«, kjer je predstavil reakcijo srbske skupnosti na protikomunistično histerijo v ZDA v 50. letih.

Panel z zanimivim naslovom »Od papeških bul do miru, ki so ga vsilili Američani v Bosni in Hercegovini« je obravnaval današnji hrvaški pogled na Bosno in Hercegovino (Ante Cuvalo, Joliet College), hrvaško kulturo v Bosni in Hercegovini (Anita Mikuli-Kovačević, Univerza v Torontu), daytonski sporazum iz leta 1995 ter genezo, sedanost in prihodnost Bosne in Hercegovine (Ivo Soljan, Grand Valley State University) in hrvaško prisotnost v kulturni zgodovini Bosne in Hercegovine (Frajto Topić, Teološka fakulteta v Zagrebu).

S problemi nekdanje Jugoslavije se je ukvarjal tudi panel z naslovom »Narodnosti v Jugoslaviji med obema vojnama«, kateremu je predsedoval John R. Lampe (Univerza Maryland). Udeleženci panela so poskušali definirati hrvaško identiteto v okviru medvojne ustaške teorije (Mark Biondich, Univerza v Torontu), predstaviti srbsko vprašanje v medvojni Jugoslaviji (Dušan J. Djordjevich, Univerza v Stanfordsu) in predstaviti etnično identiteto na pragu druge svetovne vojne, oziroma dilemo, ki je praktično ni bilo: ali jugoslovanska identiteta ali srbska ali hrvaška identiteta (Laurie West Van Hook, Zunanje ministrstvo ZDA).

Za udeležence iz Slovenije je bil še posebej zanimiv panel »Kontinuitete in spremembe v postkomunistični Sloveniji«, kateremu je predsedoval Timotiy Pogačar iz Bowling Green State University. Frane Adam (Univerza v Ljubljani) je prispeval referat »Formiranje elit in prihodnost demokracije v Sloveniji«, Tatjana Bajuk Senčar (ZRC SAZU) je v svojem referatu predstavila ekonomsko vprašanje v slovenski postkomunistični identiteti, Jurij Fikfak (ZRC SAZU) pa je predstavil stare in nove simbole Slovenije v obmejnih regijah. Ravno tako je bil zanimiv tudi panel o vzhodnoevropskih političnih emigrantih in dejavnostih ameriških vohunskih služb, še zlasti referat Johna R. Schindlerja o jugoslovanskih emigrantih in zahodnih posebnih službah v letih 1945–1950, ki naj bi poskušali spreminjati oblast v Jugoslaviji. Precejšnje pozornosti je bil deležen tudi referat Zoltana Baranyja (Univerza Teksas, Austin), ki je v okviru panela o širitvi zveze NATO predstavil optimistično in realno sliko o stanju slovenske in romunske vojske ter države z vidika njunih možnosti za pristop k tej vojaški zvezi.

Seveda je v okviru letne konference bilo organiziranih še veliko panelov z zanimivimi vsebinami, ki so ravno tako pritegnile precejšnjo pozornost. Ker je bilo vseh panelov preveč, da bi jih lahko opisal v tem poročilu, sem se omejil le na tiste, ki so se mi zdeli najbolj zanimivi za slovenskega zgodovinarja.

Ob vsem omenjenem lahko poročilo sklenemo z ugotovitvijo, da je bila tudi ta konvencija strokovno koristna in potrebna. Pokazala in opozorila je na mnoge oziroma kar preštevilne probleme na vseh področjih vsakodnevnega življenja, ki izvirajo iz preteklosti in se odpirajo še danes v deželah nekdanjega komunističnega sveta in zavirajo »normalen« razvoj oziroma sodelovanje omenjenih dežel z državami zahodne Evrope in ostalim razvitim svetom.

Matjaž Klemenčič

Mednarodni znanstveni simpozij: Demokratična opozicija Slovenije – ob 10. obletnici osamosvojitve Slovenije

Maribor, 22. – 23. november 2001

Na Pedagoški fakulteti v Mariboru je pod častnim pokroviteljstvom ministra za zunanje zadeve Republike Slovenije dr. Dimitrija Rupla v dneh od 22. do 23. novembra 2001 potekal mednarodni znanstveni simpozij o Demosu, ki ga je oddelek za zgodovino Pedagoške fakultete v Mariboru pripravil v sodelovanju z oddelkom za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, Inštitutom za novejšo zgodovino iz Ljubljane ter Zvezo zgodovinskih društev Slovenije. Predsednik organizacijskega odbora dr. Darko